

# Regionalpolitiskt program

## För en starkare Stockholmsregion

I Stockholmsregionen finns storstadens puls, med uteliv, kultur och framgångsrika företag. Men här finns också lugnet, närheten till skogen, vattnet, och småhuslivet.

Vi är många som lever och verkar här. En del av oss flyttade hit för att vi fann kärleken, fick jobb eller möjligheten att börja om. En del av oss har bott här hela livet. Här bor, arbetar och lever vi tillsammans, och tillsammans skapar vi en starkare Stockholmsregion.

10 Men vår region har också stora utmaningar och mycket kan bli bättre för oss som bor här. Gängkriminella rekryterar barn vid skolgårdar och sätter automatvapen i händerna på trettonåringar. Sprängningar och skjutningar slår sönder livet för vissa och tryggheten för alla. Skolan ger inte alla barn det stöd de behöver för att lära och utvecklas på bästa sätt, vinstjakten tillåts gå ut över elevernas behov. Väntetider i vården och omsorgens minutscheman gör att människor inte alltid får den vård och omsorg de behöver. Samtidigt har privata aktörer alltför ofta gynnats på skattebetalares och vårdbehövandes bekostnad. Alltför många går utan jobb, trots att de kan bidra till vårt gemensamma. Klimatkrisen fortsätter att förvärras och konsekvenserna drabbar människors vardag. Vi ser också att politiska krafter försöker splittra oss, dela upp oss i vi och dem.

20 Vi socialdemokrater har bestämt oss. Gängens makt ska knäckas. Skolan, vården och omsorgen ska fungera för alla när vi behöver den, välfärdens pengar ska stanna i välfärden. Fler ska försörja sig själva och bidra till vårt gemensamma. Och vi ska hålla ihop. I en orolig värld, behöver vi samlas och öka vår gemensamma beredskap.

Vi tror på framtiden. Människor i Stockholmsregionen ska både våga drömma stort och nå högt. Tillsammans är vi starka.

## En stark ekonomi och fler jobb till schyssta villkor

Med närmare en tredjedel av Sveriges bruttonationalprodukt är Stockholmsregionen motorn för hela landets tillväxt. I vår region tar framtidens branscher form och leder vägen för både Sverige och andra delar av världen. Här knyts forskning och innovationer ihop med hjärnkapacitet och mänskligt kapital.

30

Den gångna mandatperioden med SD-regeringen har inte varit bra för jobben och tillväxten i Sverige. Arbetslösheten har ökat. I Sverige är nästan var fjärde ung arbetslös. Istället för

hög tillväxt och minskande klimatutsläpp har Sverige nu låg tillväxt och ökande utsläpp. Arbetslösheten har ökat samtidigt som regeringen dragit ned på både arbetsmarknadsinsatser och vuxenutbildning.

40 Den ensidiga fokuseringen på att sänka skatter, mest för dem som tjänar mest, har ökat Sveriges budgetunderskott och gjort att Sverige lagt för lite resurser på det som bygger Sverige starkt i längden; utbildning, forskning och investeringar i central infrastruktur. SD-regeringen har också misslyckats med att leverera en blocköverskridande energiöverenskommelse och sänkt klimatambitionerna. Det har gjort att många dragit sig för att investera i vår region och i vårt land. Det duger inte. Sverige måste återigen få en ekonomisk politik som levererar jobb och bättre ekonomiska villkor för vanligt folk.

50 Vår region har drabbats hårt av den högre arbetslösheten. Det ger sämre förutsättningar för både vår gemensamma välfärd och för varje människa som drabbas. För att fler ska jobba krävs offensiva jobbinsatser för unga och nyanlända, utbildning som leder till jobb och en politik som driver investeringar och utvecklandet av ny teknik. Fler unga måste få chansen att skaffa sig jobberfarenhet genom kommunala sommarjobb. Det måste också bli lättare att ta sig till och från jobbet, var man än bor i vår region och för det krävs fortsatt utbyggnad av infrastrukturen.

Vi vill se fler bättre anpassade utbildningsplatser på bland annat yrkesvux för att få fler långtidsarbetslösa i arbete och samtidigt komma åt kompetensbristen i många bristyrken. Kvaliteten i vuxenutbildningen måste också bli bättre genom fler undervisningstimmar och ökad demokratisk kontroll. Vi vill också se fler kombinationsutbildningar där SFI kombineras med yrkesutbildning.

60 Samtidigt som alltför många saknar arbete på hel- eller deltid är alltför många av dem som jobbar anställda på visstid. Det gör det svårt att skaffa bostad och familj. Med heltid som norm, minskade tim-och visstidsanställningar och avskaffande av minutscheman i välfärden så vill vi se till att fler får en hållbar arbetssituation.

Vi vet att nya jobb ofta skapas i små- och medelstora företag. Det är viktigt att främja våra start-up inkubatorer, testbäddsverksamhet och science-parks i Stockholmsregionen. Vi vill utveckla vårt regionala exportcentrum STHLM GLOBAL och förenkla för lokala näringsidkare att delta i upphandlingar i regionens alla kommuner. Tillsynsverksamhet i hela Stockholmsregionen ska vara dialogbaserad, med en ambition att hålla nere olika tillsynsavgifter för regionens företag.

70 Vi ska ha nolltolerans mot arbetslivskriminalitet för att ingen ska utnyttjas på jobbet, förhindra osund konkurrens och stoppa pengaflödet till gängen. Vi vill kapa

underentreprenörsled, införa ett program för arbetsplatskontroller och se till att tjänster betalda med skattepengar endast ska gå till schysta och seriösa företag.

#### Vi vill

- **Främja investeringar i jobb och tillväxt.** Vi vill investera mer i forskning och innovationer, föra en långsiktig och ambitiös klimatpolitik och fortsätta bygga ut och stärka infrastrukturen för att vår växande region ska hålla ihop. Vi vill också utveckla vårt regionala exportcentrum för att ge fler företag möjlighet att exportera varor och tjänster.
- 80 • **Utbilda fler till jobb och motverka kompetensbristen.** Därför vill vi se fler yrkesutbildningar och lärlingssystem för bristyrken som bygger på nära samarbete med branscherna lokalt. Vi vill också se ett ökat samarbete mellan arbetsförmedlingen, kommuner och civilsamhället om konkreta jobbinsatser.
- **Erbjuda fler unga sommarjobb.** Vi vill också ställa krav på att företaget ska erbjuda praktikplatser vid relevanta upphandlingar.
- **Stärka svenska språket och integrationen** genom att erbjuda arbetsplatsintegrerad SFI och utbildning i yrkessvenska. Vi vill också snabbare validera utländska utbildningar i samarbete med universitet och branscher.
- 90 • **Göra heltid och tillsvidareanställningar till norm i all kommunal och regional verksamhet.** Eftersom deltid fortsatt ska vara en möjlighet, är målet att 90 procent av tjänsterna i våra verksamheter ska vara heltid. 90 procent av tjänsterna ska vara tillsvidareanställningar.
- **Ta krafttag mot arbetslivskriminaliteten.** Därför vill vi skärpa kraven vid offentlig upphandling för att säkerställa kollektivavtal och arbetsrättsliga regler och ställa krav på heltid och tillsvidareanställning vid upphandlingar. Vi vill också begränsa antalet underentreprenörsled till två i riskbranscher i offentliga upphandlingar. Vi vill dessutom skärpa tillsynen och skapa möjlighet att svartlista ägare och företag för att hindra deltagande i kommande upphandlingar.

## 100 Krossa gängen och bryt otryggheten

Att bryta otryggheten och återerövra tryggheten är en av vår tids ödesfrågor. Kriminella gäng som rekryterar barn, skjutere och spränger i våra bostadsområden måste mötas med samhällets fulla kraft. Fler poliser och skärpta straff – i kombination med tidiga ingripanden och bättre förebyggande arbete är en nödvändighet för att slå tillbaka våldet. Bara så kan vi skapa en Stockholmsregion där alla känner sig trygga. Oavsett var man bor.

Under SD-regeringen har delar av vår region blivit helt utan polisstation. Vi kräver fler poliser och en högre lokal närvaro. Alla har rätt att känna sig trygga med att poliser finns i närheten när de behövs, oavsett om det är vid förebyggande arbete eller ingripandesituationer.

110

Polisen måste också ha tillgång till de verktyg som krävs för att kunna bekämpa gängen effektivt.

Samhället ska ta tillbaka tryggheten steg för steg. Inte ett enda barn ska bära vapen i Sverige. Resurserna för att bryta nyrekryteringen måste öka. Vi vet att en fungerande skolgång är ett viktigt skydd mot att lockas in i gängen. En bättre skola för alla är därför en grundläggande del i att bryta nyrekryteringen.

Ett barn som har upplevt våld i hemmet har en ökad sårbarhet för att fastna i kriminalitet. Detsamma gäller barn med neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar. En förstärkning av arbetet mot våld i hemmet är inte bara en självklarhet för att stoppa mänskligt lidande utan också viktigt för att bryta gängens nyrekrytering. Likaså att ge barn och unga med funktionsnedsättning en bättre fungerande skola och vardag.

120

Skola, socialtjänst och polis måste ha ett nära samarbete och resurser nog att sätta in för att bryta utvecklingen direkt när barn riskerar att hamna snett. Ett tidigt förebyggande arbete med skola, socialtjänst och fritid är en förutsättning för att bryta negativa mönster. Med kameraövervakning, bättre belysning, och fler trygghetsvärdar ska tryggheten öka men kan aldrig ersätta behovet av fler poliser. De insatser som sätts in måste också vara verkningsfulla. De brister som avslöjats i många HVB-hem är oacceptabla.

Barn och unga måste ha en meningsfull fritid, oavsett hemförhållanden. Att stärka möjligheterna för föreningslivet så att de kan erbjuda bra verksamhet med många vuxna förebilder är centralt, liksom att se till att det finns väl fungerande fritidsgårdar nära alla unga.

130

Psykiatrin måste stärkas. Det gäller både den så viktiga barn- och ungdomspsykiatri som vuxenpsykiatri. Det är viktigt både för dem som behöver vården och de som riskerar att drabbas när utebliven vård leder till kriminalitet.

Samhället har allt att vinna på att människor lämnar de kriminella gängen. Vi vill därför förbättra samarbetet mellan staten och kommuner för att stärka avhopparverksamheten.

Vi vill

- **Kraftsamla runt en nollvision; Inga fler barn ska rekryteras in i kriminella gäng.**
- **Öka antalet poliser i Stockholmsregionen.** Gängen ska knäckas och den lokala polisnärvaron öka.
- **Införa mer kameraövervakning.** Vi kräver också att det ska bli snabbare och enklare att få tillstånd för detta. Vi vill också **införa tillträdesförbud för hotfulla eller rekryterande personer.** Fritidsgårdar, kollektivtrafiken och idrottsplatser ska vara säkra platser för alla.

140

150

- **Ta tillbaka utsatta områden.** Intensifiera samverkan med civilsamhället, polismyndigheten och näringslivet för att samhället ska ta tillbaka områden som upplevs otrygga.
- **Garantera att det finns bra fritidsgårdar i alla delar av regionen och stärka föreningslivet.**
- **Stärka arbetet mot våld i hemmet** och motverka mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.
- **Utveckla snabbare och bättre stödinsatser för barn, ungdomar och unga vuxna och stärka tillgången till psykiatrisk vård** för personer i riskzon för allvarlig kriminalitet.
- **Stötta familjerna.** Vi vill ha familjestödande verksamhet i alla utsatta områden och obligatoriskt föräldrastödsprogram för föräldrar med barn i kriminalitet.
- **Göra det lättare att hoppa av.** Det krävs en bättre avhopparverksamhet där kommuner och stat samverkar.
- **Stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet.** Kriminella ska inte kunna komma åt skattepengar som ska gå till vård och omsorg.
- **Förbjuda privata aktörer från att bedriva HVB-hem.** Det måste snabbt bli ordning och reda i de hem där barn och unga placeras.

160

## En kunskapsskola för alla

Skolan är avgörande för barns utveckling och chanser i livet. Alla skolor ska vara bra skolor. För att garantera en jämlik kunskapsskola för alla krävs att vinstjakten i svensk skola upphör. Skolans pengar ska stanna i skolan.

Vi socialdemokrater vill minska klasserna och ge lärare bättre förutsättningar att planera och genomföra undervisningen. Vi vill öka personaltätheten för att höja kunskapsresultaten och se till att alla elever får det stöd de behöver i skolan. Mer utbildad personal i skolan är också en förutsättning för att få ordning och studiero.

170

SD-regeringen har under sin tid vid makten låtit vinstuttagen fortsätta och inte prioriterat skolan under kostnadskrisen.

Skolan ska ge alla barn möjlighet att utvecklas så långt det är möjligt. Så ser det inte ut idag. Ofta är klasserna för stora, stödinsatser sätts in för sent och lärarna hinner inte planera och genomföra undervisningen på ett bra sätt. Det gör att det ofta blir stökigt och oroligt i klassrummen. De många timmarna på fritids hade kunnat användas bättre om personalen hade varit fler. Sverige har därför allt att vinna på att se till att förbättra skolan. Därför kommer vi alltid att prioritera skolan när vi får möjlighet att styra. För att de pengar som läggs på skolan ska användas effektivt måste vinstintresset i skolan bort.

180 En bra förskola som ger trygghet och viktiga färdigheter är en central del av en bra start i livet. Det förutsätter små barngrupper där utbildad personal har tid för varje barn. Det svenska språket måste vara det självklara språket i svensk förskola och skola. För barn som talar ett annat modersmål hemma är tillgången till svenska språket i förskolan extra viktig. Vi vill därför att förskolor i utsatta områden ska ha särskilt fokus på språkutveckling. Det är viktigt att söka upp de familjer där barnen inte närvarar i förskolan för att se till att så många barn som möjligt får ta del av en bra förskoleverksamhet. Vi vill att alla barn ska ha rätt till 30 timmars vistelsetid i förskolan.

190 Förskolan ger inte bara barn en bättre chans i livet, det ger även föräldrar större möjligheter att lägga sina livspussel och ger mer jämlika förutsättningar att vara förälder oavsett livssituation.

En del barn har mer komplexa behov än andra. Då är det viktigt att personal med rätt kompetens kan kopplas in och att barnet kan erbjudas en verksamhet som är anpassad utifrån dess behov. Samverkan mellan sjukvård, habilitering och skola behöver förbättras för att samhället ska kunna dra nytta av all kunskap som finns och tillsammans stötta barnet på bästa sätt. Elevhälsan måste också stärkas.

200 Kvaliteten och tillgången till modersmålsundervisning och studiehandledning är viktig. Det stärker eleverna på flera sätt att få utveckla sitt modersmål, och det står inte i motsats till att lära sig svenska. Tvärtom är det lättare att lära sig ett andra språk om man har goda kunskaper i sitt modersmål. Som land har vi också stor nytta av att människor har goda språkkunskaper.

Varje elev som fastnar i en lång och problematisk frånvaro är ett stort misslyckande av samhället. Hur det förebyggande arbetet och arbetet med skolfrånvaro ser ut skiljer sig mycket mellan skolor och kommuner. Erfarenhetsutbytet måste öka. Det behövs också bättre möjligheter att jämföra utvecklingen mellan olika kommuner och skolor för att kunna avgöra vilka åtgärder och arbetssätt som fungerar bäst.

210 Fritids fyller viktiga pedagogiska och sociala funktioner och ger samhället en chans att fånga upp unga som mår dåligt eller behöver stöttning i sin förmåga till socialt samspel.

Idag är gymnasieutbildning närmast ett krav på arbetsmarknaden. Därför måste utslagningen mellan grundskola och gymnasium upphöra. Grundskolan måste sätta in särskilt stöd till de elever som behöver det mycket tidigare än idag. Gymnasiet måste kunna utformas så att fler elever kan läsa vidare i en takt och form som gör att de också kan ta gymnasieexamen.

220 Yrkesvägledningen måste också stärkas för att ge eleverna bättre och mer välgrundad information om de val de kan göra. Vi vill erbjuda fler unga så kallade SAO-jobb, dvs betald

praktik istället för prao, i samarbete med näringslivet. Stockholmsregionen har ett gemensamt ansvar för att det finns yrkesutbildningar som matchar behovet av arbetskraft i vår region. Därför duger det inte att vissa kommuner undviker att anordna de lite dyrare utbildningarna.

#### Vi vill

- **Förbjuda vinstintressen i skolan och förskolan.** Skolans pengar ska gå till skolan, inte vinstuttag. Alla skolor ska vara bra skolor.
- **Minska klasserna och öka personaltätheten** i skola och förskola. Stärk fritidsverksamheten. Ge alla barn rätt till bra fritidsverksamhet.
- **Ge fler elever särskilt stöd tidigare** och förbättra samverkan mellan olika aktörer runt barn och elever med särskilda behov. Öka insatserna mot psykisk ohälsa bland unga och öka kunskapsutbytet om bra metoder för att motverka skolfrånvaro.
- **Stärka det svenska språket i skolan och förskolan.** Svenska språket ska vara huvudspråk i svensk skola och förskola, det är det inte idag. Vi vill också införa språkkrav för all personal som arbetar i förskolan och att alla förskolor i utsatta områden ska ha extra fokus på språkutveckling.
- **Öka personaltätheten och minska barngrupperna i förskolan.** Inför rätt till minst 30 timmars förskola för alla.
- **Införa Stockholmsmästerskap** för elever i några ämnen, varav några ska vara inom yrkesutbildningar.
- **Ge fler elever tillgång till betald praktik under terminerna, så kallade SAO-jobb.**
- **Skolans och förskolans kompensatoriska uppdrag ska stärkas utifrån socioekonomiska förutsättningar.** Alla elever ska få rätt stöd i tid.
- **Stoppa utslagningen mellan grundskola och gymnasium.** Sätt in särskilt stöd tidigare så att fler klarar kunskapskraven.
- **Vi ska införa en nollvision mot avhopp från gymnasiet.** Genom uppsökande arbete, förstärkt stöd och specialpedagogiska insatser ska fler elever fullfölja sin utbildning.
- **Öka elevers rätt till fri organisering på grund- och gymnasieskolan** genom att stötta lämpliga elevorganisationers verksamhet på skolorna samt möjliggöra för partipolitiska ungdomsorganisationer att genomföra skolbesök.

## En rättvis klimatomställning för hela Stockholmsregionen

Klimatförändringarna berör alla. Nu behövs en offensiv politik som gör den gröna omställningen till en motor för ekonomisk tillväxt och nya jobb. Klimatomställningen är inte bara en överlevnadsfråga - det är en förutsättning för tillväxt och framtidstro.

260 Sverige ska vara klimatneutralt senast år 2045. Stockholmsregionen ska ha högre ambitioner än så. Vi socialdemokrater vill genomföra en klimatomställning som främjar en rättvis och hållbar utveckling. Stockholmsregionen har goda förutsättningar att leda klimatomställningen. På så sätt kan vi bli en förebild för andra storstadsregioner i världen och utveckla den teknik och de lösningar som de sedan kommer att efterfråga. Genom att ligga i framkant i klimatomställningen kan vi stärka konkurrenskraften, öka antalet arbetstillfällen och höja tillväxten. Stockholmsregionen ska vara ett nav för den gröna industriomställningen.

SD-regeringen har dessvärre ökat Sveriges klimatutsläpp och skjutit upp den klimatomställning som är nödvändig.

270 Byggsektorn och byggmaterial står för stor del av utsläppen i Stockholmsregionen. Bostadsbyggande med klimatsmarta material, exempelvis massiv trästomme, har visat sig stå för knappt hälften så stor klimatpåverkan. Vi vill minska byggsektorns utsläpp genom att främja fler elektrifierade byggarbetsplatser, klimatsmarta materialval och effektivare transporter.

Energisektorn är en viktig del av klimatarbetet. Energieffektivisering av befintliga byggnader måste ske i snabbare takt. Tillgången till fjärrvärme till rimligt pris och smarta energilager behöver öka. En viktig del av omställningen är att främja smarta elnät. Det gör det möjligt att optimera produktion, lagring och distribution av el på en decentraliserad nivå, och ger en mer robust energiförsörjning till ett lägre pris och mindre klimatpåverkan. Spillvärme från industrier ska nyttjas bättre.

280 För att minska utsläppen måste ekonomin bli mer cirkulär. Regionen och kommunerna ska som stora upphandlare ställa krav på hållbara produkter med livscykelperspektiv, ökad återanvändning och mer närproducerat. Hållbar stadsplanering med närhet till service, kollektivtrafik och fastighetsnära källsortering ska göra det enkelt att leva hållbart. Den mat som serveras i skolor och äldreomsorg ska smaka bra och hålla hög kvalitet och näringsinnehåll och bidra till en hållbar livsmedelsproduktion.

Transporternas klimatpåverkan ska minska genom snabb utbyggnad av laddinfrastruktur och elektrifiering av både lätta och tunga transporter. Cykelvägnät, kollektivtrafik och sjötransporter ska stärkas för att ersätta bilresor och effektivisera godstransporter. Distansarbete ska underlättas genom god tillgång till bredband i hela länet.

290 Redan nu märks klimatförändringarna i form av ökad medeltemperatur och fler extrema väderhändelser. All samhällsplanering måste därför ta höjd för mer skyfall, mer perioder av

torka, längre perioder av värmeböljor med mera. Vi vill utforma detta på ett sätt som samtidigt innebär en bättre inom- och utomhusmiljö.

Stockholmsregionen präglas av hög biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer, vilket gör området betydelsefullt både för människors välbefinnande och för ekosystemens funktion. Vi vill se ett variationsrikt skogsbruk, där den skog som ägs av kommunerna i länet brukas på ett sätt som värnar om rekreationsmöjligheter och biologisk mångfald. Genom att värna naturen och leva mer nära och i samklang med den kan vi samtidigt främja människors hälsa, skydda biologisk mångfald och skapa en hållbar framtid för både människor och natur.

## 300 Vi vill

- **Driva på för minskade klimatutsläpp och ökad klimatanpassning.** Sverige och Stockholmsregionen ska vara ledande i klimatomställningen för att också kunna dra nytta av de möjligheter det innebär för fler jobb och ökad konkurrenskraft.
- **Använda den offentliga upphandlingen för att driva omställningen till ett hållbart samhälle.**
- **Fasa ut miljö- och hälsofarliga kemikalier** och produkter i alla kommuner och Region Stockholm.
- **Elektrifiera trafiken i hela länet.** Förbättra energiförsörjningen och energianvändningen. Elnäten måste utvecklas med funktionalitet och ökad kapacitet för att säkra elförsörjningen av vår region.
- **Stärk fjärrvärmens så att den får förutsättningar till konkurrenskraftiga priser och samhällsekonomiskt lönsam utbyggnad.** Vi vill också underlätta för lokala smarta elnät och fler energigemenskaper. Stockholmsregionen ska bli en "smart city" där tekniken bidrar till minskad energiförbrukning.
- **Öka biogasproduktionen** för att bättre ta tillvara vårt matavfall och göra det möjligt för industrin och sjöfarten att bli fossilfri.
- **Förbättra byggnaders klimatavtryck.** Mer ska byggas i trä och det behövs fler solpaneler och mer lokal energilagring.
- **Skydda grönområden med höga naturvärden** i Stockholms län. Allmänhetens närhet och tillgång till grönområden, skogar och vattendrag ska säkerställas. Den skog som brukas av kommunerna i länet ska brukas på ett sätt som värnar människors rekreationsmöjligheter och den biologiska mångfalden.
- **Fokusera på ett starkt Arlanda.** Utveckla Arlanda till ett centrum för fossilfritt flyg. Avveckla Bromma flygplats. Bygg ut den spårbundna trafiken till och från flygplatsen.
- **När Stockholmsregionen byggs ut sker det på ett genomtänkt sätt,** med hänsyn till känsliga vattenmiljöer, med strävan efter en cirkulär ekonomi och med smarta teknikval.

## Vård efter behov – korta väntetiderna med mer

### 330 vårdpersonal

Vården ska finnas där när du behöver den. Trots att SD-regeringen inte stöttat sjukvården genom kostnadskrisen så har Socialdemokraterna sedan vi tog över styret i Region Stockholm 2022 kunnat kortat väntetiderna till operation med tre veckor. Väntetiden på akuten har blivit 20 minuter kortare. Det här är tack vare att vi har anställt 2300 fler läkare, sjuksköterskor och undersköterskor i vården. Samtidigt har vi steg för steg tagit tillbaka den demokratiska kontrollen över sjukvården och städat upp bland konsultnotor, jävsaffärer och marknadsexperiment. Nu vill vi fortsätta korta köerna i vården och göra det lättare att få tid på vårdcentralen. Vård ska ges i tid och efter behov, oavsett var i länet du bor och insatstiderna ska minska. Så ökar vi beredskap och robusthet.

340 Personalen är vårdens viktigaste resurs. Genom att förbättra vardagen för vårdpersonalen utvecklar vi också vården för patienterna. Vi ska fortsätta stärka arbetsmiljön för personalen, utöka förmåner och arbetstidsmodeller. Mer tid ska frigöras för patienterna genom att kapa onödig administration och byråkrati. Det är så vi kortar väntetider på akuten, till vårdcentralen, specialistmottagningar och operationer. Samtidigt ser vi till att skattepengarna används effektivt.

Alldeles för många tycker det är svårt att komma i kontakt med sin vårdcentral och få en tid. Ofta är tiderna slut redan på morgonen och du tvingas försöka igen nästa dag, ringa 1177 eller åka till akuten. Fler vårdgivare ska kunna erbjuda digitala kontakter, och 1177 ska utvecklas för att bland annat underlätta videomöten och vård hemifrån. Region Stockholm ska ligga i framkant när det gäller en behovsstyrd vård som är både digital och fysisk. En fast läkarkontakt med tid för dig som patient och en smidigare bokningsplattform som gör att du lätt kan hitta tider som passar ökar tillgängligheten till vården för alla

350

Vården ska byggas ut och utvecklas i hela länet. Närsjukhusen är viktiga för invånarnas trygghet, både till vardags och i kris. I takt med att antalet äldre växer ökar också vårdbehovet. Det behöver samhället svara upp mot. Akutsjukhusen och närsjukhusen ska värnas och utvecklas, inte säljas ut.

Att föda barn är bland det största man kan uppleva i livet. I vårt Stockholm ska vi ha en trygg förlossningsvård för både blivande föräldrar och för vårdpersonalen. Vi ska fortsätta arbetet för att fler ska ha samma barnmorska och undersköterska under hela förlossningen.

360 Styckprisersättningen i förlossningsvården ska tas bort. Vården under graviditeten och framför allt efter graviditeten ska bli tryggare. Vi vill se en nollvision för oupptäckta förlossningsskador och en eftervårdsgaranti.

Socialdemokraternas självklara utgångspunkt är att vård ska ges i tid och efter behov, inte styras av driftsform. Vi har fasat ut dyra konsulter, hyrbolag och byråkrati för att istället prioritera vår egen vårdpersonal och att vårdens pengar ska gå till vård. Vårt arbete ska fortsätta nästa mandatperiod. Det handlar bland annat om att bekämpa välfärdsbrottslingar

och fuskare genom att höja krav och skärpa granskningar. Vårdbolag ska inte låta någon köpa sig före i vården. Du ska kunna lita på att vård ges i tid och efter behov.

370 Vården vid psykisk ohälsa och psykiatriska besvär ska utvecklas. Mer vård går idag att få på vårdcentralen och detta arbete ska utvecklas. Specialistpsykiatri ska finnas där för den som behöver den och psykiatriambulanserna ska värnas. Ätstörningsvården ska fortsätta utvecklas och den mycket höga tillgängligheten värnas.

Väntetiderna till behandling inom barn- och ungdomspsykiatri har kortats, men mycket mer behöver göras för att unga som ska få den vård de har behov av, detta gäller särskilt för utredningar och habiliteringsinsatser för ADHD och autism. Ett utökat samarbete mellan kommunerna, habiliteringen och vuxen- respektive barn- och ungdomspsykiatri behövs för att stärka trygghetsarbetet.

380 Region Stockholm har ambulanspersonal i världsklass. Med ambulanssjukvården i regionens egen regi kan ambulansflottan moderniseras och en stark vårdkedja byggas. Tillgången till ambulanshelikopter ska säkras.

För att fungera i kris och krig måste sjukvården fungera i normalläget. Men därutöver behöver vi stärka beredskapen för olika former av kriser. Det handlar om att bygga ut beredskapslager för läkemedel och medicinsk-teknisk utrustning och göra vården mer motståndskraftig mot cyberattacker. Skalskyddet på sjukhusen måste förbättras. Tandvården för unga ska vara avgiftsfri och vi ska satsa mer på en jämlik tandhälsa. Därför vill vi se ett nationellt högkostnadsskydd i tandvården, likt det i hälso- och sjukvården. Vi ska förbättra tillgången till tandvård där behoven är som störst. Ojämligheten ska inte synas i människors munnar.

390 Många fler familjecentraler har öppnats under mandatperioden, och vi vill att utbyggnaden fortsätter under kommande år. Därtill ska familjecentralernas förebyggande insatser ses över och förstärkas.

Bemötande av våldsutsatta i vården ska förbättras med "en väg in". Region Stockholm ska därför i samarbete med länets kommuner initiera ett arbete med "Kvinnohus", med inspiration från arbetet med Barnahus.

## Vi vill

- **Införa fast läkarkontakt.** Under mandatperioden ska ytterligare kliv tas för att fler ska ha en namngiven läkarkontakt. Därför vill vi utöka resurserna till vårdcentralerna.
  - **Korta väntetiderna genom att prioritera vårdpersonalen.** De måste få mer tid till varje patient.
  - **Öka den demokratiska kontrollen över sjukvården och se till att vårdens pengar går till vården.** Därför vill vi fortsätta arbetet med att ta tillbaka den demokratiska kontrollen över sjukvården i Region Stockholm. Vi vill fortsätta kapa onödig
- 400

administration så att skattepengar används effektivt och mer tid kan frigöras till patienterna.

- **Skydda akutsjukhus och närsjukhus mot utförsäljningar.**
- **Göra det svårare för vårdbolag att låta försäkringspatienter köpa sig före i vården.**
- **Utveckla närsjukhusen** för att fler ska få vård nära sitt hem.
- **Bekämpa organiserad brottslighet och värna skattepengarna i välfärden** genom att höja kraven, skärpa granskningarna och göra det enklare att säga upp vårdbolag som missköter sig
- **Förbättra tillgången till digital vård** som styrs efter behov.
- **Stärka och utveckla psykiatri** och vården för dem med psykisk ohälsa.
- **Öppna fler familjecentraler** i samverkan mellan Region Stockholm och kommuner i länet och förstärka familjecentralernas förebyggande arbete.
- **Förbättra mottagande och vård av våldsutsatta.**
- **Införa en nollvision för oupptäckta förlossningsskador** och en eftervårdsgaranti för alla kvinnor som fött.
- **Förbättra tandhälsan.** Därför vill vi höja tandvårdspengen där tandhälsan är som sämst.

## Bostäder för alla – oavsett plånbok

Bostadsbristen bromsar Stockholmsregionens tillväxt, skapar segregation, otrygghet och hotar välfärden. Allra hårdast drabbas unga, äldre och hushåll med små marginaler. För att vända utvecklingen krävs fler hyresrätter med rimliga hyror, stopp för ombildningar och en aktiv bostadspolitik där alla kommuner tar sitt ansvar.

Fler människor i vår region måste kunna efterfråga en egen täppa och tillåtas våga drömma om att flytta till villa. Allmännyttan måste stärkas för att säkra bostäder för alla – oavsett livssituation.

Bostadsbristen hindrar många från att påbörja nästa kapitel i livet; att flytta hemifrån för första gången, att våga ta ett nytt jobb i en annan del av regionen, eller att steget och bilda familj. Samtidigt ser vi hur SD-regeringen har bromsat bostadsbyggandet nationellt. Vi vill istället se en politik som tar ansvar för helheten – där staten, länsstyrelsen, regionen och kommunerna gemensamt bygger vår region starkt, rättvist och hållbart. För få kommuner i vår region tar idag sitt ansvar för att bygga bort bostadsbristen.

Det behövs statliga stöd för byggande av hyresrätter och upprustning av flerfamiljshus.

Möjligheten att konvertera kontor till bostäder där service redan finns bör underlättas, särskilt när efterfrågan på kontor är låg. Lagstiftning och praxis kring parkeringskrav behöver utformas så att de är realistiska och främjar hållbara lösningar.

Vid byggnationer ska användande av klimatsmarta byggsätt, som till exempel trä, premieras. Genom upphandlingar och markanvisningsavtal kan krav på klimatvänliga material och processer ställas vid bostadsbyggnation.

Kontakterna med kommunen ska för den enskilde som vill bygga vara en lättförståelig och smidig process. Idag är det inte så. Här behövs förändringar både i nationella regelverk och i hur kommunerna arbetar. Samtidigt är plan - och byggärenden av stor betydelse för enskilda. Därför är det viktigt att stärka arbetet mot illegitim påverkan och olika former av

450

korruption. Offentlig upphandling utgör en stor del av Sveriges och Stockholmsregionens omsättning och i sin tur utgör det offentliga en stor beställare av byggnadsrelaterade tjänster. Dessa resurser måste i större utsträckning bidra till att konkurrens kan ske på lika villkor och vara en del i att ta ett större ansvar vad gäller social hållbarhet.

Vi ska säkra upp att långsiktiga och trygga boenden finns för kvinnor som lämnar våldsamma situationer samt att arbetet mot hemlöshet enligt modellen Bostad först ska fortsätta.

#### Vi vill

460

- **Ge alla möjlighet till en bostad.** Därför behöver fler kommuner i länet ta ansvar för bostadsbyggandet och göra mer för att pressa kostnaderna. Fler ska ha råd att efterfråga nya bostäder.
- **Stärka allmännyttan.** För att hålla hyrorna nere behövs särskilda satsningar på energieffektivisering och upprustning av flerbostadshus.
- **Införa statliga krediter för byggandet av lägenheter och upprustning av flerfamiljshus.**
- **Se till att det byggs fler småhus** i olika upplåtelseformer så att fler kan nå drömmen om en egen täppa.
- **Se till att den offentliga upphandlingen sker med schysta villkor.**

470

- **Minska klimatpåverkan från byggande.** Därför vill vi fortsätta utveckla arbetet med träbyggnation, klimatsmarta materialval, energieffektivisering och återbruk bland annat genom tydligare krav i upphandlingar och markanvisningsavtal.
- **Stärka kommunernas plan- och bygglovshandläggare mot illegitima påverkansförsök.**
- **Förbättra regelverk kring byggande och bygglov** så att de blir enklare att förstå och mindre tidskrävande.
- **Öka regional samverkan för trygga och långsiktiga boenden för kvinnor som lämnar våldsamma relationer.**
- **Se till att det byggs fler billiga bostäder för unga och studenter samt bostäder anpassade för äldre.**

## En trygg och värdig ålderdom för alla

Alla har rätt till en trygg, värdig och rolig ålderdom. Den som behöver äldreomsorg ska kunna lita på hög tillgänglighet, kvalitet och personal med bra villkor. Det förutsätter att resurserna går till att göra vardagen och livet bättre och lättare för äldre, inte till oseriösa aktörer som jagar vinster på bekostnad av kvaliteten.

SD-regeringen har inte tagit sitt ansvar för äldreomsorgen under kostnadskrisen. Det har lett till en ansträngd situation i äldreomsorgen, även om vi socialdemokrater där vi socialdemokrater styr försökt täcka upp för de neddragningar som regeringen de facto gjort.

- 490 En trygg äldreomsorg börjar med en trygg personal med bra villkor. När personalen har en bra arbetsmiljö kan de också ytterligare förbättra vården, omsorgen och vardagen för äldre inom äldreomsorgen. Att införa heltid som norm, minska antalet visstidsanställningar, avskaffa delade turer och säkerställa en ändamålsenlig schemaläggning är avgörande för att äldre ska få en bättre kontinuitet bland sin omsorgspersonal. Fria arbetsskor ska införas för personal inom äldreomsorgen där det ännu inte införts. Minutscheman inom hemtjänsten ska bort.

Vardagen för äldre ska förbättras. Mer ska göras för att motverka ofrivillig ensamhet för äldre. Vi vill införa kostnadsfria mobila trygghetslarm. Det ökar både tryggheten för den enskilde och tryggheten för anhöriga. Ny teknik ska premieras inom omsorgen för att höja kvaliteten inom äldres omsorg.

500

Just nu minskar antalet barn som föds. Samtidigt ökar behoven inom omsorgen. Vi vill underlätta för dem som i arbetslivet vill byta inriktning och utbilda sig till undersköterskor och införa snabbspår. Äldreomsorgslyftet ska öppnas upp för fler.

Samarbetet mellan vården och omsorgen ska förbättras för att bättre ta hand om äldre. När samordningen brister och det saknas kontinuitet tvingas äldre, eller deras anhöriga, alldeles för ofta projektleda sin egen vård. Vi vill förbättra samarbetet mellan regionen och länets kommuner för att patienter inte ska hamna mellan stolarna. Vi vill också minska onödigt spring hos personer med hemtjänst genom att stärka samarbetet mellan regionens sjukvård och kommunens vård och omsorg.

- 510 Språket är en nyckel för en välfungerande äldreomsorg. Språkkompetensen ska höjas, språktest ska genomföras för nyanställda och anställda som behöver stärka sin svenska ska få sådan utbildning på arbetstid.

Arbetet mot välfärds kriminalitet behöver stärkas också inom äldreomsorgen. Oseriösa aktörer ska bort, naiva system med fri etablering av olika omsorgsbolag ska avskaffas. De

äldre ska inte riskera att utsättas för brott, och för att undvika att olämpliga personer får jobb inom äldreomsorgen ska arbetsgivaren göra bakgrundskontroller vid anställning.

Vi vill

- Fasa ut minutscheman inom hemtjänsten och prioritera vård- och omsorgspersonalens arbetsvillkor. De äldre förtjänar personal som har tid med dem.
- Fortsätta arbetet med att göra heltid till norm och avskaffa delade turer inom äldreomsorgen.
- Ge fler anställda fria arbetsskor och arbetskläder, något som länge varit självklart i manligt dominerade yrken.
- Göra bakgrundskontroller vid anställningar, för att göra omsorgen så trygg som möjligt.
- Höja kunskaperna i svenska språket. Språktest ska genomföras för nyanställda och anställda som behöver stärka sin svenska ska få sådan utbildning på arbetstid.
- Verka för att införa avgiftsfria mobila trygghetslarm, för att öka tryggheten för äldre och anhöriga.
- Fortsätta äldreomsorgslyftet, för att stärka personalens kunskaper.
- Stärka samarbetet mellan sjukvården och omsorgen för äldre för att ingen ska hamna mellan stolarna.
- Säkerställa att både sjukvårds- och omsorgspersonal kan svenska språket genom höjda krav och bättre möjligheter till utbildning.

## En kollektivtrafik som går i tid och som fler vill resa med

Att resa med kollektivtrafiken är klimatsmart och ofta smidigt i vår region. För många innebär kollektivtrafiken en frihet som inte går att få på annat sätt. Den är ovärderlig för att vi som bor här ska få livet att gå ihop. Men alltför ofta står vi och trängs på perrongen eller hållplatsen och väntar på ett försenat tåg eller en försenad buss eller båt.

- 540 Därför behövs skärpt punktlighet, tätare turer och nya linjer. Vi socialdemokrater vill göra det lättare för alla att åka kollektivt. Oavsett om du jobbar dag eller natt, åker till fotbollsträning eller hem från krogen. Vi vill också hålla priserna nere, framför allt för unga och studenter.

Du ska kunna lita på kollektivtrafiken. Bussen, tåget och båten ska komma i tid. För oss socialdemokrater är det centralt att kollektivtrafikens pålitlighet ska bli bättre. Tunnelbana, tvärbana, buss, tåg och båttrafik ska byggas ut med nya linjer och stationer. Vi vill också att kollektivtrafik finns på plats i samband med nybyggnation, så att de som flyttar in inte behöver anpassa sig till ett liv med bil. För att kollektivtrafiken ska fungera bättre ska i ett första steg kollektivtrafiken i Upplands Väsby och Sigtuna utföras i egen regi.

- 550 Den främsta orsaken bakom förseningar i pendeltågstrafiken är undermåligt järnvägsunderhåll från Trafikverket. Därför är det viktigt att statens underhåll ökar.

Under mandatperioden har det Socialdemokratiskt ledda styret infört gratis lovkort för unga och ett särskilt studentkort för studenter. De reducerade priserna för exempelvis pensionärer samt för färdtjänstresenärer har legat kvar på 2022 års nivåer och inte höjts. Detta har varit viktigt inte minst i tider av ökande levnadskostnader för invånarna i Stockholms län. SL:s biljettutbud ska fortsätta utvecklas för att möta invånarnas behov och resandemönster. Den unga generationen behöver ha möjlighet att resa i vår region utan att drabbas ekonomiskt. På sikt ska kollektivtrafiken därför vara avgiftsfri för unga och studerande, förutsatt statligt stöd.

- 560 Vi Socialdemokrater vill fortsätta utveckla trygghets- och tillgänglighetsarbetet såväl vid stationer och hållplatser som på trafikerande fortskaffningsmedel. Vi vill också fortsätta utveckla flexibla nattstopp och utöka nattrafiken. Vi vill se fler kameror och ordningsvakter i kollektivtrafiken.

Tvärförbindelser ska utvecklas utanför Stockholms innerstad för att minska restid och krångel. Som resenär ska du inte behöva åka igenom Stockholms innerstad i onödan. Hög belastning gör dessutom kollektivtrafiken mer sårbar, genom fler alternativa resvägar stärker vi resiliensen.

- 570 Anropsstyrd trafik ska fortsätta byggas ut. Det är ett smart sätt att utöka tillgängligheten till kollektivtrafiken även i glesare delar av länet. Vi socialdemokrater vill att Region Stockholm bidrar till länets kommuners arbete med avgiftsfria pendelparkeringar.

Under mandatperioden har det socialdemokratiskt ledda styret genomfört ett försök med påstigning i alla dörrar på stombussarna i innerstaden. Det har varit framgångsrikt och nu vill vi gå vidare och införa samma princip på alla stombussar i länet, och i nästa steg på alla bussar. På det här sättet kan restiden kortas för många människor.

Färdtjänsten ska säkerställa jämlika möjligheter till att delta i samhället och ska tillgodose alla invånares behov av att röra sig fritt. Detta gäller i hela länet, såväl på fastlandet som i skärgården. Färdtjänsten ska utgå från den enskildes rätt till ett aktivt liv som förälder, fritidsutövare, anställd eller student.

- 580 För många pendlare möts idag också av stillastående rulltrappor eller hissar med orimligt långa reparationstider. Därför vill vi satsa på förbättrat underhåll och krav på lagerhållning av reservdelar för att rulltrappor och hissar snabbt ska kunna repareras.

Vi vill införa en passningsgaranti i kollektivtrafiken. När kollektivtrafiken drabbas av förseningar måste ibland andra delar av trafiken anpassas för att resenärer inte ska bli lämnade i omöjliga situationer. En passningsgaranti innebär att om bussen till sista färjan är sen ska färjan invänta att bussen kommer fram så att inga resenärer blir lämnade utan möjlighet att ta sig vidare.

## Vi vill

- Se till att kollektivtrafiken går i tid. Fler ska kunna resa kollektivt till hemmet, jobbet och fritiden.
- Fortsätta utbyggnaden av spårtrafik, samt buss- och båtlinjer.
- Påbörja drift av busstrafik i egen regi för att öka punktligheten.
- Fortsätta med lovkort och studentpriser, samt fortsätta utveckla biljettutbudet
- Utveckla tvärförbindelser inom och mellan kommuner utanför Stockholms innerstad för att minska restid och krångel.
- Införa en passningsgaranti för att förhindra att resenärer blir strandade.
- Sätta upp fler kameror och få på plats fler ordningsvakter men även mer synlig personal i kollektivtrafiken och göra hållplats- och stationsmiljöer tryggare.
- Öka järnvägsunderhållet så att tågen kan gå i tid.
- Arbeta för fler avgiftsfria pendelparkeringar.
- Verka för att mer kollektivtrafik ska finnas på plats vid nybyggnation.
- Införa påstigning i alla dörrar i kollektivtrafiken.
- Förbättra underhållet av hissar och rulltrappor och lagerhållning av reservdelar.
- Färdtjänsten ska utgå från den enskildes rätt till ett aktivt liv.

## Kultur, idrott och folkbildning för alla

För att öka gemenskapen och bryta ensamheten som idag präglar vårt samhälle spelar kulturen och idrotten en vital roll, och den skapar stolthet över vad vi åstadkommer som individer tillsammans. Civilsamhället, kulturlivet och föreningsidrotten är bland de viktigaste pusselbitarna för att bygga gemenskap och trygghet. Samtidigt bidrar de till att skapa ett rikare och mer demokratiskt samhälle. Kulturen tillför oss människor unika värden, ger perspektiv på det egna livet och förståelse för omvärlden.

Var vi växer upp och vilka våra föräldrar är speglar hur vi deltar i kultur- och idrottslivet. Vi socialdemokrater vill tillgängliggöra idrotten, kulturen och föreningslivet för alla – oavsett bakgrund. Vi vill också att alla människor ges goda möjligheter att delta i samhället och bidra till demokratin. Det förutsätter levande folkrörelser och en stark folkbildning.

Kultur och idrott är grundläggande delar av ett demokratiskt och jämlikt samhälle. Här skapas gemenskap, hälsa, stolthet och framtidstro – men också delaktighet, bildning och livskvalitet.

Vi är starkt kritiska till SD-regeringens stora nedskärningar på folkbildningen. Det har raserat mycket av den kulturverksamhet som kommer alla till del och försvagat folkbildningen i en tid som kräver motsatsen för att göra vår demokrati motståndskraftig mot angrepp.

I Stockholmsregionen finns en enorm kraft i civilsamhället, kulturlivet och föreningsidrotten. Samtidigt är tillgången till kultur och idrottsanläggningar ojämnt fördelad. Barn och unga i socioekonomiskt svagare områden deltar i mindre utsträckning, och personer med funktionsnedsättning möter ofta hinder i tillgången till både kultur och idrott.

630 Vi socialdemokrater vill att det ska byggas fler kulturscener och fler idrottshallar. Alla kommuner måste ta sin del av ansvaret för lokaler för att länet ska ha ett rikt kultur- och idrottsliv att erbjuda invånarna. Vi ser också gärna att kommuner samarbetar mer för att stärka tillgången till hallar, planer och scener.

För att alla ska ha samma möjligheter att delta, skapa och påverka vill vi också stärka människors med funktionsnedsättning tillgång till en givande fritid. Det kräver att alla kommuner tar sitt ansvar för att skapa miljöer som är tillgängliga för alla samt också finna en bättre samverkan mellan olika aktörer.

640 Stockholmsregionen är landets största kultur- och kreativa arbetsmarknad. Detta är en avgörande del i regionens attraktionskraft. Vi socialdemokrater vill att Region Stockholm tar fram en strategi för hur kulturen kan utvecklas och också bättre bidra till regionens ekonomiska tillväxt och samhällsutveckling. En sådan strategi bör behandla frågan om hur tillgång till ateljéer, produktionsmiljöer och verkstäder kan säkerställas, hur samverkan mellan kultursektorn, näringsliv, högskolor och innovationsaktörer kan stärkas och hur regionen kan bidra till att främja export och internationella samarbeten för kreativa branscher.

#### Vi vill

- Att kulturpolitiken ska utgå ifrån kulturens egenvärde och en demokratisk värdegrund.
- Öka tillgången till idrott, kultur och folkbildning för alla.
- 650 • Öka stödet till studieförbund och folkbildning.
- Ta fram en rättvisare modell för förenings- och kulturbidrag.
- Bygga fler scener, lokaler och hallar för idrott, kultur och föreningsliv. Alla kommuner i länet måste ta sitt ansvar för detta. Vi vill att länets kommuner i samarbete med bland annat SISU tar fram en plan för detta.
- Ta fram en regional strategi för hur kulturskapande och kreativa näringar bättre kan utvecklas och bidra till ekonomisk tillväxt.
- Uppmärksamma den gamerskultur som växer i vår region och att ge fler möjlighet att utöva e-sport.